

ANALIZA PIEȚEI SERVICIILOR DE AUDIT ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Daniela ZARICIUC

*Departamentul Economie și Management, grupa AA-232M, Facultatea Inginerie Economica și Business,
Universitatea Tehnică a Moldovei, or. Chișinău, Republica Moldova*

Autorul corespondent: Daniela Zariciuc, daniela.zariciuc@em.utm.md

Coordonator științific **Alina STRATILA**, dr., conf. univ., UTM

Rezumat. Acest articol reprezintă un studiu bazat pe analiza amplă a pieței serviciilor de audit din Republica Moldova, evidențiind aspectele legate de evoluția și tendințele acesteia. În contextul unei economii în continuă schimbare și a modificărilor legislative în domeniul financiar și contabil, este crucial să se analizeze cât mai detaliat piața internă a serviciilor de audit. Astfel, în ultimii ani, cererea pentru serviciile de audit a crescut datorită faptului că entitățile din diverse sectoare economice doresc transparență și conformitate cu standardele internaționale. Analiza respectivă a fost realizată în baza datelor Consiliului de supraveghere publică a auditului pentru cea mai recentă perioadă. De asemenea, au fost analizați diverși indicatori cheie ai companiilor de audit din Republica Moldova, ca rezultat al cărora s-au tras concluzii despre particularitățile dezvoltării serviciilor de audit pe piața internă și perspectivele de dezvoltare a acesteia în viitor.

Cuvinte cheie: audit, servicii, trend, piață internă

Introducere

Dezvoltarea pieței serviciilor de audit este unul dintre indicatorii esențiali ai evoluției economice a unei țări. Firmele de audit, în calitate de agenți economici, sunt influențate de schimbările survenite în mediul lor de afaceri, iar aceste modificări au un impact semnificativ asupra performanței economice a acestora.

Scopul studiului este de a analiza piața serviciilor de audit din Republica Moldova, de a evalua potențialul acestei piețe și tendințele sale de dezvoltare. Astfel, pentru implementarea scopului de bază, se va enumera obiectivele fundamentale ale cercetării:

- Evaluarea nivelului de concentrare a pieței;
- Analiza nivelului de competiție;
- Evaluarea în dinamică și evoluția pieței în Republica Moldova.
- Drept metode generale științifice folosite în articol se numără:
- Analizarea diverselor procese și fenomene într-o succesiune cronologică;
- Analiza rezultatelor și a informațiilor obținute;
- Comparație;
- Inducție, deducție și analogie.

Sectorul serviciilor de consultanță

Sectorul serviciilor, considerat o componentă vitală a economiei, a început să atragă atenția cercetătorilor în a doua parte a secolului XX, pe măsură ce volumul total al serviciilor prestate a cunoscut o expansiune semnificativă, crescând de peste cinci ori în decursul ultimelor decenii [1].

În Republica Moldova, sectorul de consultanță este constituit dintr-un număr considerabil de întreprinderi mici și mijlocii specializate în furnizarea serviciilor de consultanță în domeniul afacerilor, auditului contabil și financiar. Cu toate acestea, piața locală de consultanță este încă în fază de dezvoltare, având în vedere că, după o perioadă în care profesia de consultant a fost practic inexistentă, aceasta devine tot mai relevantă datorită necesității Republicii Moldova de a se integra în cadrul relațiilor economice internaționale [2].

Dinamica pieței serviciilor de audit

În a doua parte a deceniului al nouăsprezecelea, piața serviciilor de consultanță a fost marcată de apariția unor companii de consultanță de prestigiu la nivel internațional, cum ar fi: KPMG (1997), Deloitte & Touche (1998), PriceWaterHouse Coopers (1998), Ernst & Young (2001)[3]. Astfel, în Republica Moldova au început să se contureze entități specializate pe serviciile de audit.

Dezvoltarea intensivă a serviciilor de audit în Moldova a necesitat îmbunătățirea cadrului legislativ în domeniul auditului. În acest sens, a fost adoptată Legea nr. 729-XIII din 15 februarie 1996 "Cu privire la activitatea de auditare". Este important de menționat că schimbările în domeniul economic, aplicarea Standardelor Internaționale de Audit, au necesitat modificări ale cadrului regulamentar și legislativ în domeniul auditului. Ca rezultat, la 16 martie 2007, a fost publicată Legea nr. 61 "Cu privire la activitatea de audit". În prezent, Legea nr. 271 din 15.12.2017 "Cu privire la auditul situațiilor financiare" este în vigoare, fiind elaborată în conformitate cu cerințele Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 mai 2006 privind auditurile legale ale conturilor anuale și conturilor consolidate.

Revizuirea și actualizarea legislației referitoare la auditul din Republica Moldova au contribuit la crearea unui mediu propice pentru avansarea sistemului de supraveghere și reglementare a auditului financiar [4].

Conform legislației nr. 271 din 15.12.2017, se instituie un cadru juridic pentru structurarea procesului de audit desfășurat de către entitățile specializate în audit, se stabilesc norme pentru practicarea profesiei de auditor, se monitorizează desfășurarea auditului și se impun cerințe specifice pentru auditul entităților cu interes public [5].

În continuare va fi realizată analiza dezvoltarea pieței serviciilor de audit, luând în calcul dinamica principalilor indicatori ai entităților de audit din Republica Moldova pentru perioada 2018-2022. În Fig. 1 este reprezentată evoluția numărului entităților pe parcursul a 5 ani.

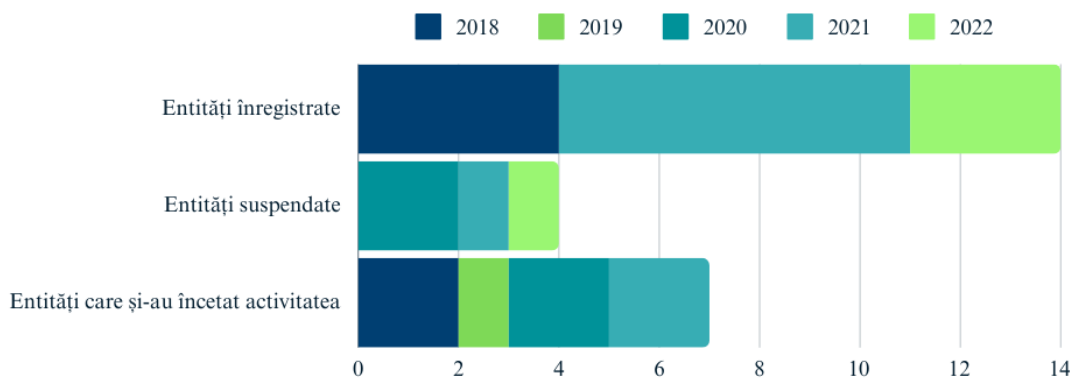

Figura 1. Evoluția numărului entităților de audit 2018-2022

Sursa: elaborat de autor în baza [6]

În baza Fig. 1 se poate evidenția trendul privind modificarea numărului de entități pe piața respectivă. Astfel, se poate de constatat că are loc o creștere continuă a numărului de entități, cu excepția anului 2020, când se înregistrează suspendări și încetări de activitate. În calitate de bază argumentativă în acest sens este criza cauzată de pandemia COVID-19.

În special, având în vedere că peste 95% dintre acestea sunt întreprinderi mici și mijlocii, acestea se confruntă cu dificultăți semnificative în a-și menține succesul în perioadele de incertitudine economică [7].

Conform informațiilor disponibile în Registrul public al entităților de audit, la data de 31 decembrie 2018, erau înregistrate 115 entități de audit. În Fig. 2, este reprezentată evoluția ponderilor entităților de audit după apartenența capitalului în perioada 2018-2022. Pe parcursul

anilor, numărul entităților a suferit careva schimbări datorate înregistrării, suspendării și încetării activității a unora dintre ele. Astfel, la situația din 31.12.2022, în Registrul public sunt specificate un număr de 122 entități.

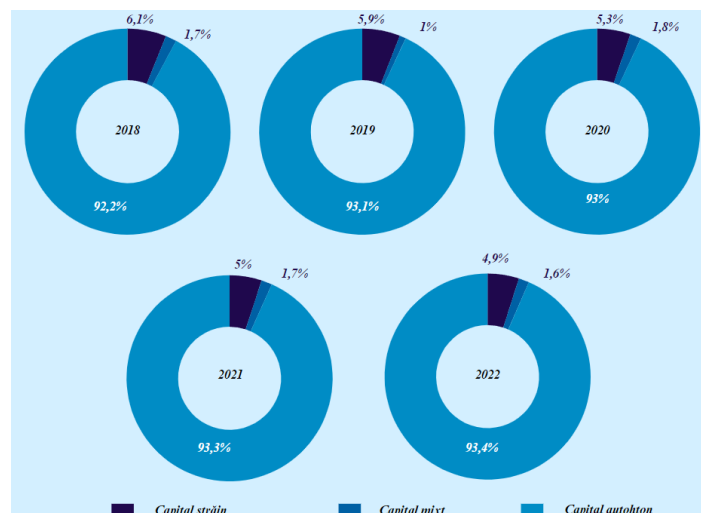

Figura 2. Dinamica structurii entităților de audit în dependență de apartenența capitalului 2018-2022

Sursa: elaborat de autor în baza [6]

Astfel, în baza fig. 2 se observă un trend pozitiv a entităților de audit cu capital autohton, fiind în 2022 cu 20 entități mai multe decât în 2019. Per general, situația entităților cu capital străin și mixt a rămas neschimbată.

Tendința generală a numărului de întreprinderi active în Republica Moldova este una pozitivă, cu toate că ritmul mediu de creștere este destul de scăzut pentru a asigura o dezvoltare economică durabilă a statului [8].

Conform datelor furnizate de Consiliul de Supraveghere Publică a Auditului cu privire la piața serviciilor de audit, aproape 98% din entitățile de audit înregistrate sunt structurate sub forma de SRL, dintre care 93% sunt deținute de investitori autohtoni. În paralel, pe piața serviciilor de audit, se remarcă [6]:

- 2 societăți pe acțiuni cu capital autohton:
 - „Audit-Concret” SA;
 - „Audit-Exact” SA;
- 6 societăți cu răspundere limitată cu capital străin:
 - ÎCS „Pricewaterhouse Coopers Audit” SRL;
 - ÎCS „KPMG Moldova” SRL;
 - ÎCS „Ernst & Young” SRL;
 - ÎCS „Deloitte Audit” SRL;
 - „Moore Stephens KSC” SRL;
 - „Baker Tilly Klitou and Partners” SRL.
- 2 societăți cu răspundere limitată cu capital mixt:
 - „BDO Audit Consulting” SRL;
 - „Real Business Consulting” SRL.

Evoluția situației privind venitul din vânzări

Piața serviciilor de audit din Republica Moldova pentru anul 2022 este puțin peste treisprezece milioane de euro [9]. Acest fapt este reprezentat în Tabelul 1 de mai jos.

Tabelul 1

Situația privind veniturile din vânzări a entităților de audit din Republica Moldova, mii lei

	2018	2019	2020	2021	2022
Venituri din vânzări, total:	157 835 210	160 852 770	142 613 298	216 880 358	249 395 773
Venituri din vânzări din realizarea auditului situațiilor financiare, total,					
dintre care:	72 408 920	45 545 130	58 887 250	82 623 253	90 427 968
Alte venituri	76 487 985	115 307 640	83 726 048	134 257 105	158 967 805

Sursa: elaborat de autor în baza [6]

Conform informațiilor prezentate în Tabelul 1, se constată o creștere semnificativă a cotei veniturilor din vânzări ale entităților de audit în anul 2022, cu o amplificare de 15% (reprezentând 35 515 mii lei) în comparație cu anul 2021. În special, veniturile din auditul situațiilor financiare au cunoscut o majorare de 9% (echivalentă cu 7 805 mii lei) în raport cu anul precedent.

Pentru anul 2022, se remarcă că peste 60% din totalul veniturilor din vânzări (sau 158 968 mii lei) provin din alte surse decât auditul situațiilor financiare, inclusiv din prestarea serviciilor conexe și elaborarea altor rapoarte conform prevederilor Legii nr. 271/2017, art. 21 alin. (7).

Concluzii

În baza studiului realizat, se evidențiază interconectarea dintre evoluția cadrului legislativ, a dinamicii pieței serviciilor de audit, precum și a evoluției situației privind veniturile din vânzări. Analiza dinamicii pieței serviciilor de audit a remarcat creșterea cererii asupra acestor servicii, precum și provocările cu care se confruntă entitățile, făcând parte aproape în totalitate din întreprinderi mici și mijlocii. Reflectarea situației privind venitul din vânzări pe parcursul a 5 ani a atras atenția asupra ponderii serviciilor de audit și a serviciilor conexe care le prestează entitățile de audit.

Referințe

- [1] S. Bogdanova, Issues of increasing the economic efficiency of the service sector in the Republic of Moldova. 2022, p. 61. doi: 10.52326/csd2022.10.
- [2] “Dinamica pietei serviciilor.pdf.” Accessed: Mar. 28, 2024. [Online]. Available: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Dinamica%20pietei%20serviciilor.pdf
- [3] A. Solcan, “Development Tendencies of Consultancy Services in the Republic of Moldova,” *Economica*, vol. 4, pp. 7–18, Jan. 2022, doi: 10.53486/econ.2021.118.007.
- [4] A. Iachimovschi, The priority directions for the modernization of the financial audit activity in the Republic of Moldova. 2023, p. 204. doi: 10.53486/isca2023.24.
- [5] “LP271/2017.” Accessed: Mar. 28, 2024. [Online]. Available: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140127&lang=ro
- [6] “Informația privind piața serviciilor de audit | Consiliul de supraveghere publică a auditului.” Accessed: Mar. 28, 2024. [Online]. Available: <https://cspa.md/node/58>
- [7] A. Stratila, “Covid-19 and the business climate in the Republic of Moldova.” *The USV Annals of Economics and Public Administration, ROMANIA*, Vol 21, No 2 (34), 2021, p. 67-77. ISSN 2285-3332 – print, ISSN 2344-3847 online.
- [8] A. Stratila and R. Turcan, “Peculiarities of the dynamics of the enterprises of the Republic of Moldova by size classes,” *Administrarea Publica*, pp. 71–79, Sep. 2021, doi: 10.52327/1813-8489.2021.3(111).07.
- [9] L. Lapitkaia, “Trends in the development of the audit services market in the Republic of Moldova,” *Eastern European Journal for Regional Studies*, vol. 8, pp. 82–91, Dec. 2022, doi: 10.53486/2537-6179.8-2.06.